

L' ENSENYAMENT PÚBLIC A ARBÚCIES A L'ÈPOCA FRANQUISTA

GLÒRIA TORRES

Estudiant de Pedagogia

INTRODUCCIÓ.

L'escola que obrirà portes el curs 1939-40 serà ja una nova escola, amb un sistema educatiu que s'imposarà en consonància directa amb els resultats de la Guerra Civil: hi ha hagut vencedors i vençuts, uns favorables a l'Alzamiento Nacional i altres al manteniment d'un règim Republicà.

L'escola de l'època franquista mostrarà una total contraposició als valors de la II República. No només contraposició sinó que, en alguns continguts concrets, serà una adversària aferrissada: es tracta d'esborrar tot rastre de laïcisme, de coeducació, d'escola única per a tothom, de models pedagògics europeus i retornar als valors tradicionals: Déu, Pàtria i Família. Per tal d'afirmar això ens fixarem en uns paràgrafs del Preàmbul de la Llei d'Educació Primària de 1945:

" La etapa republicana de 1931 llevó a la Escuela a una radical subversión de valores. La legislación de este periodo puso su mayor empeño en arrancar de cuajo el sentido cristiano de la educación y la Escuela sufrió una etapa de influencias materialistas y desnacionalizantes que la convirtieron en campo de experimentación para la más torpe política, negadora del ser íntimo de nuestra conciencia histórica. La imagen de Cristo fué prohibida en las aulas, en tanto que las propagandas sectarias preparaban la incorporación de la adolescencia al torvo empeño de la revolución marxista".

L'escola d'aquest temps estarà recolzada en dos eixos fonamentals: la doctrina de l'Església catòlica i la del Movimiento Nacional; degut a què són inseparables i sustentaran tota l'orientació escolar d'aquest temps, podrem parlar d'escola nacional-catòlica.

LA DEPURACIÓ.

L'etapa primera del franquisme, de 1939 al 1950, serà l'expressió més dura d'un règim totalitari. L'afany per voler controlar-ho tot es notará especialment en el sistema educatiu i el Magisteri espanyol i català no se n'escaparà d'aquest control.

Ja al mateix 1939 es posaren en marxa les Comissions Depuradores la funció de les quals és esbrinar la vida pública i privada dels mestres en actiu, insistint en la filiació política o "simpatia" del mestre abans del juliol del 1936. La Depuració significa que el nou Estat vol assegurar que el personal docent sigui un perfecte complidor i transmissor de la ideologia patriòtica i religiosa.

Fruit de la Depuració en sortiran mestres que seguiran en actiu previa reorientació per mitjà de Cursos especialment dirigits a ells i altres que no podran superar-la i seran sancionats de diverses maneres.

Segons dades recollides per S. Marquès (1) hi ha cinc tipus de sancions que pel Magisteri gironí representen un total de 144 mestres separats definitivament del servei i baixa en l'escalafó; 46 mestres traslladats forçosament dintre la mateixa província, 16

fora de la província i 10 fora de Catalunya, el temps de trasllat varia entre 1 i 5 anys; 18 mestres suspesos de sou i feina per a 1 o 2 anys; 139 mestres inhabilitats per ocupar càrrecs directius i de confiança que pot anar des d'un any a perpetuïtat i 59 mestres als quals se'ls prohibeix de sol·licitar places vacants. A la província de Girona hi haurà doncs uns 300 mestres i mestresses -públics- sancionats a partir de la Depuració.

Per altra banda, les vacants deixades farà que al 1940 es convoquin 4.000 places de mestres estatals en les quals tindran preferència tots aquells que, en el camp de batalla, han demostrat la seva fidelitat al nou règim. El cos de Magisteri s'omplirà de gent ex-combatent, ex-captiva, no sempre amb un nivell intel·lectual i cultural adequat però que, per altra banda, podran explicar de viva veu què significa ser espanyol, estimar la pàtria.

Quan observem el registre d'entrades i sortides de mestres que es reflecteixen en el llibre d'actes d'Ajuntament, en aquests anys hi ha força moviment: aquí fins i tot arriba algú de les illes.

Per vetllar per tot el què feia referència a Ensenyament, l'any 1939 es constituïren unes "Juntas Municipales de Educación Primaria" (2) que estaven formades per: L'Alcalde, un regidor, el rector, un mestre i un pare i una mare de família. Aquestes Juntes estaven sota el control de la Junta Provincial a la qual se li comunicava qual-sevol irregularitat, calendari de festes locals, etc., tot el que pogués afectar d'alguna manera a l'Ensenyament de la vila. A partir de 1950 trobarem que aquestes Juntes passen a denominar-se "Junta Local contra el Analfabetismo".

(1) MARQUES, S., *L'escola pública durant el Franquisme. La província de Girona (1939-1955)*, PPU, Barcelona 1993.

(2) Boletín Oficial de la provincia de Gerona N° 115, 18 de noviembre 1939.

EL REGISTRE DEL PROFESSORAT PÚBLIC (1935-1956).

Pel llibre d'actes de l'Ajuntament i també per la memòria del Consell Local de Primera Ensenyança podem saber els mestres i mestresses que es varen ocupar de l'ensenyament a Arbúcies ja sigui en qualitat de propietari definitiu, provisional o interí. També hi figura algú com a auxiliar d'escola.

28 nov. 1936. Presa de possessió Montserrat Martí i Maria Barris com a mestres nacionals interines de les Escoles Unitàries.

5 des. 1936. Presa de possessió de Josepa Soldevila Jové i Manuela Català Saló com a mestres nacionals interines de les escoles de la vila.

10 abr. 1937. Presa de possessió dels mestres nacionals: Forcat, Turó i Llorella.

21 jun. 1937. Presa de possessió del mestre de la Generalitat en Lluís Bosch Rohí.

24 ago. 1937. M Dolors Pons Esteve com a mestra nacional i Agustí Estañol Arderiu.

1 oct. 1937. Florentina Castaño Suárez, com a Auxiliar per a la lluita contra l'analfabetisme.

Presa de possessió d'una mestra per a la Colònia de nens refugiats d'aquesta vila, Jesusa Suárez.

Emili Llorella Fontbernat, com a mestre interí de la Secció Graduada d'Arbúcies.

5 març. 1938. Juan Altayó Camps, Auxiliar de les Escoles Nacionals.

1 feb. 1940. Eugenio Garache Miranda. Presa de possessió com a mestre en propietat provisional de les Escoles Nacionals.

12 nov. 1940. Antonio Planas Humet. Presa de possessió com a mestre interí de l'Escola Graduada.

17 març 1941. Santiago Monforte Puchol, presa de possessió Escola Nacional de nens.

Cessament Emili Llorella Fontbernat com a mestre interí.

1 jul. 1943. Presa de possessió Juan Mas Joan Casadevall.

Cessament del mestre interí Antonio Planas Humet.

18 oct. 1943. Presa de possessió interina, Núria Torrent Coderch.

31 des. 1943. Cessament Santiago Monforte Puchol.

10 ge. 1944. Presa de possessió de l'Escola Mixta Nacional de Joanet, Teresa Alvarez de la Torre.

Cessament de la mestra interina Concepción Velázquez Alonso.

11 gen. 1944. José Bartolomé San Millan, presa de possessió Escola Nacional Graduada.

19 ge. 1944 Salvador Mª Casas Calmet, presa de possessió Escola Graduada de nens.

31 des. 1943. Cessament Eugenio Parache Miranda com a mestre propietari provisional.

27 maig 1944. Eduardo Sala Navarro, mestre interí E. Graduada nens.

1 juny 1944. Jubilació i cesament Juan Masjoan Casadevall.

1 set. 1944 Maria Nogués Vidiella, propietària definitiva E.N. de Pàrvuls.

20 ago. 1944. Cessament de mestre interí, Eduard Sala Navarro, E.N. Graduada de nens.

15 set. 1944. Cessament mestra interina

Núria Torrent Coderch, E.N. de pàrvuls. Cessament Ana Pujadas Bombardó com a mestra interina de Joanet.

30 des. 1944. Excedència mestra propietària de la mixta de Joanet, Teresa Alvarez de la Torre.

15 ge. 1945. Excedència mestre propietari de l'E.N. Graduada, Salvador Casas Calmet.

5 feb. 1945. Miquel Ayats Castellví, presa de possessió com a mestre interí E.N. graduada de nens.

17 feb. 1945. Júlia Casellas Palet, mestra interina de l'E. mixta de Joanet.

9 març 1945. excedència mestre propietari E.N. Graduada de nens, Joaquim Seró Sabater.

17 març 1945. Dolors Perramon Sala, mestra interina E.N. de nenes.

10 oct. 1945. Cessament mestres interins: Miquel Ayats Castellvi i Dolores Perramon Sala.

1 gen. 1946. Bartolomé Guix Torroella i Enrique Jofre Palé, com a propietaris provisionals.

30 set. 1946. Cessament per adjudicació de nou destí, José Bartolomé San Millan. Cessament, per adjudicació de nou destí, M. Dolors Pons Esteve.

Cessament de la mestra interina de Joanet, Júlia Casellas Palet.

1 oct. 1946. Isabel Sebarroja Segarra, possessió definitiva de l'E.N. unitària de nenes.

11 oct. 1946. Júlia Casellas Palet es reintegra com a mestra interina a Joanet.

15 feb. 1947. Cessament per excedència d'Isabel Sebarroja Segarra.

23 feb. 1947. Mestra interina Enriqueta Francesch Vilaseca.

30 set. 1947. Cessament mestre interí Bar-

tolomé Guix Torroella.

1 oct. 1947. Possessió Gregorio Ruiz Correas de la mixta de Joanet. Possessió de José Valent Caldes.

Segons llibre de la Junta Local de 1ª ensenyança.

1949. M. del Carmen Masferrer, Escola Unitària de nenes.

Gregorio Ruiz, mestre del SEM

M. del Carmen del Amo Romero.

Laura Rodó.

ago. 1949. Cessament mestra interina escola graduada de nens, M. del Carmen del Amo Romero.

5 nov. 1950. Cessament Gregorio Ruiz Correa per trasllat a Girona.

11 nov. 1950. Possessió com a interina a Joanet, Nieves Boada Montagut.

10 feb. 1951. Mestre interí E.N. Graduada de nens, Antonio Gelabert Agustí.

26 maig 1951. Mestre interí E.N. graduada de nens, Juan Bunatós Ubanell.

2o oct. 1951. Mestra interina E.N. pàrvuls, Teresa Molines Ros.

Segons llibre de la Junta Local de 1ª Ensenyança:

1953: Luis Anglada Llovera, mestre del SEM

Josefa Casas Martí, parvulari.

1955: Srta. Gali, Escola rural de Liors.

EL DRET D'EDUCAR.

La llei d'educació primària de 1945 li reconeix a l'Església el dret d'educar per "Títulos de orden sobrenatural"; també li reconeix el dret de fundar escoles primàries, secundàries i de Magisteri i a més, de vetllar per tot el què tingui relació amb la fe i els bons costums. Per aquesta raó, el pri-

mer model ha de ser donat pel mestre.

En una Circular que la Inspecció de Girona envia als mestres, ja el juliol de 1939 ens diu com ha de ser aquest mestre:

"Que sus doctrinas sean las de un convencido católico y sus enseñanzas las de un entusiasta español, siempre dispuesto a enaltecer y defender a España"

"El Maestro (...) no sólo tiene que ser un práctico en sus deberes religiosos sino que tiene la estrecha obligación de propagarlos y enseñarlos no ya en la escuela solamente, sino fuera de ella, puesto que su misión no termina con la hora de clase, sino que el Maestro es maestro en todos los momentos de sus actividades..."

En Educació, doncs, l'Estat tindrà un paper subsidiari. La Llei d'Ensenyament Primari de 1945 ho diu així:

"El Estado cuidará de crear y sostener las escuelas que, aparte de la iniciativa privada y de la Iglesia, sean necesarias para la educación de todos los españoles".

No és que l'Estat tingui gaire interès en crear escoles però tampoc pot deixar que els nens més desfavorits corrin pel carrer. És evident però, el creixement que experimentarà l'escola d'iniciativa privada i religiosa d'aquells anys, ja que les autoritats franquistes així ho volien.

L'ENGATJAMENT AL SISTEMA POLÍTIC.

Per Decret del MEN en data 17 d'octubre de 1941, totes les escoles quedaven inscrites en el Frente de Juventudes (FdJ), i per tant, a rebre formació física i política per part d'aquest organisme.

Els mestres hauran d'estar obligatòriament afiliats al SEM (Servicio Español del Magisterio), i totes les escoles públiques havien de tenir subscripta la revista "Mandos" que orientava als mestres per poder donar l'adequada formació política a llur alumnat.

A partir del 1944 a les "Juntas Municipales" hi haurà sempre un membre o Delegat del FdJ (3):

ASUNTOS:

A.- Dar posesión en el cargo a los Sres. J.P.O y G.R. como vocales de la Junta y representantes en la misma del Frente de Juventudes y Servicio Español del Magisterio, respectivamente.

Els diversos cursos que ofereix el FdJ donaran puntuació als mestres (4):

"El Instituto Nacional de Colonización tiene proyectado realizar un curso de maestros que comenzará el próximo día 20 de noviembre, teniendo 25 días de duración (...). La realización del curso es indispensable para poder aspirar a las plazas que se vayan creando."

Juntament amb els cursos per a mestres, el FdJ també organitzarà concursos literaris, pictòrics, esportius entre els joves de cada comarca, la qual cosa els estimulava a la competició i el desig d'aconseguir el triomf personal.

La celebració dels "Campamentos" del FdJ era un esdeveniment força important pels nens en edat escolar; moltes vegades eren acompanyats pels mateixos mestres ja que, com hem dit abans, la funció del mestre no acaba dintre l'horari escolar sinó que "es maestro en todas sus actividades".

Hem trobat a l'escola un llibre infantil que ens explica què és això del "Campamento" de manera que els nens se sentin motivats a anar-hi els estius:

" Se aproximaban las vacaciones de vera-

no. Todos los niños anhelaban aquella fecha para gozar la vida en el campamento que venían preparando los camaradas de la FdJ (...).

Todos los niños prometían portarse bien (...). Un mes iban a permanecer en el campamento. Para hacerse fuertes y robustos, para obedecer ciegamente las órdenes de los jefes, para escuchar las explicaciones acerca de la grandeza de la patria, para conocer el significado del Movimiento Nacional y también, para perfeccionar su educación cristiana.

Llegó el mes de julio (...)

Descendieron del tren, entonando los himnos tan conocidos y queridos de la Falange y el Movimiento, y formados, se encaminaron al lugar en que está emplazado el campamento.

Las banderas flotan en lo más alto de los mástiles y una centúria de Flechas que ya estaban allí acampados desde hacia algunos días, nos recibe, rígidos y magníficos con los gritos de: FRANCO! FRANCO! FRANCO!, ARRIBA ESPAÑA!"

ELS MESTRES I EL COS D'INSPECTORS.

Tot i que la figura de l'Inspector d'Ensenyament ha anat evolucionant, en aquell temps, actuava a dos nivells:

a) amb una actuació "sobre el terreny": visitant poble a poble, mestre a mestre i deixant un registre de la seva estada juntament amb certes recomanacions sobre la labors que desenvolupava tal o qual mestre. És el que donarà lloc al Llibre de Visites

(3) Frente de Juventudes.

(4) Ordre 24 abril 1950, Junta Local d'Educació Primària.

(5). Carta de FdJ dirigida als mestres nacionals de la vila, 11 oct. 1950.

d'Inspecció.

b) amb una actuació més general: a través de les Circulars d'Inspecció Provincials, clarament informatives i exhortatives sobre la línia educativa a seguir.

Els Inspectors o Inspectores representaven el braç executor del poder central respecte al camp de l'Ensenyament, és per aquesta raó que havien de vigilar d'aprop els mestres i les mestres, posant-se en la manera de fer, de dir...d'ensenyar a l'alumnat.

Tenim a tall d'exemple (5) cartes dirigides des d'Inspecció de Girona a diferents mestres de la vila:

"... me fijé que las niñas trabajaban con la luz por la izquierda y por la espalda, ¿por qué? ¿no habría modo de cambiarlo?"

En los cuadernos, además de la fecha que ya quedamos en que la pondrían cada día, ¿no iría bien hacer un margen para que no escribieran tan a los bordes?

Recuérdese de hacer un hilo en la tela cuando tengan que hacer un borde recto con el ganchillo, les quedará mucho mejor"

Sempre es fa una valoració de la labor del mestre o la mestra (6):

"Toda la clase acusa una mejora intelectual y hasta de presentación: las niñas contestan a las preguntas y leen conscientemente...."

També alaben, si es dóna el cas, els mèrits del professorat tenint en compte que aquest està treballant en condicions força dificultoses (7):

"Mucho ha de trabajar la Sra C... para poner esta escuela a la altura que debe estar.

(5). Carta de la inspectora A. Rahola a Mª C.M, mestressa d'Arbúcies, 8 març 1957.

(6) carta 22 oct. 1953 dirigida a la mateixa mestressa.

(7) Carta de la Inspectora A. Rahola dirigida a una mestra de la vila, 1957.

Con la irregular asistencia y las dificultades de clima y distancia, se necesita un arduo sacrificio para llevar adelante la difícil empresa de llevar la fe en el corazón y el saber en el cerebro".

"La matrícula ha aumentado en esta unitaria. Hoy son 54 las niñas matriculadas de las cuales hay en clase 50.

El orden reina en clase y las alumnas divididas en secciones, llevan su cuaderno diario y estudian sus lecciones con mucho interés.

He visto también las labores: costura, vainicas, encajes de ganchillo, de bolillo y bordado, labores cuidadas y limpias que ejecutan con mucha ilusión las niñas.

La Inspectora que suscribe se muestra satisfecha de la tarea realizada por Dña C. M. que de día en día va adquiriendo prestigio en la población y ha colocado en su lugar a la Escuela Nacional"

EL MÈTODE PEDAGÒGIC; LA RELIGIÓ I LA MORAL.

L'escola del temps franquista, recolzada en el nacional-catolicisme, es basava en uns trets característics: directivitat, individualitat, competició, premis i càstigs, autoritarisme, submissió de l'alumnat, memorització, absència de debat o discussió, segregació de sexes, patriotisme i religiositat.

"Comunicar al representante de todos los centros de Enseñanza estatal de la localidad, el propósito que la Junta tiene de celebrar una fiesta a fin del presente Curso escolar, con reparto de premios que se

otorgaran al alumno que mejor realice los exámenes finales y demuestre con sus trabajos el mejor aprovechamiento de las enseñanzas que se le han dado en la Escuela".(8)

"...que el castigo no fué ningún mal trato de obra ni de palabra y que éste fué impuesto por haber desobedecido a su autoridad de maestro dentro de la clase.."(9)

Dintre de les recomanacions sobre la doctrina que ha d'inspirar l'educació els Inspectors diran:

"debe dar preferencia a la enseñanza de la moral y de su esta manifestación, la Urbanidad; que debe acompañarse de la Higiene practicamente enseñada y ligeramente fundada en la Fisiología. Estas lecciones deben darse en la primera hora de clase de la mañana relacionando con ella, en cuanto sea posible, la lectura, escritura y aritmética,..."(10)

El programa de Catecisme que s'havia d'ensenyar a totes les escoles de la diòcesi de Girona sortia publicat en la Boletín Oficial Eclesiástico del Obispado de Gerona. Reiteradament, també, els mestres es veien convocats a anar a alguna tanda d'Exercicis Espirituals, a l'igual que molts d'altres ciutadans d'aquells anys.

Els Exercicis Espirituals estaven organitzats per Acció Catòlica des de 1940 però dintre d'aquesta hi havia la "Sección del Magisterio".

Trobem per exemple, en una Circular d'Inspecció de l'any 1955:

"Ejercicios espirituales para maestros.

Se recomienda a los Maestros hagan lo po-

(8) carta 20 gen.1955 de la Junta Municipal a Director escoles de nens, mestra de nenes i mestra de parvulari.

(9) actes Junta Municipal, 1952.

(10). Llibre Visites Inspecció, 1955

sible por asistir en gran número (...)."Religió i Política s'entrellaçaven la qual cosa feia que es veiés afectada la vida escolar.

A tall d'exemple, veiem com a l'any 1955, l'Alcalde es dirigeix al Director de les Escoles Nacionals de nens de la vila utilitzant les expressions propies de l'època:

" SALUDA a y le ruega que al objeto de que los escolares puedan alcanzar el significado de la liberación de esta villa del dominio marxista, se sirva disponer que el colegio de su dirección se sirva asistir a la misa que se rezará en la iglesia parroquial a las once horas del día (..)

CONDICIONS MATERIALS.

El primer curs després de la guerra, no fou un curs "normal" sinó que hi havia manca en tot: en espai, en llibres, en mobiliari, material escolar, il·luminació, calefacció, etc. Són molts els que encara recorden les situacions d'extrema duresa en que va haver de treballar el Magisteri en aquells moments: hi havia pobles sense escola o amb l'escola molt malmesa, altres amb l'escola sense mestres; el sou dels mestres eren molt baixos. Moltes vegades quan arribin al nou destí, no trobaran la casa-habitatge que els correspon i hauran d'anar a dispena la qual cosa suposarà més problemes de tipus econòmic.

Hem trobat algunes queixes o denúncies dels mestres que reiteradament, demanen a l'Ajuntament la casa-habitatge que d'acord amb l'article 176 i 177 de l'Estatut del Magisteri (Llei 3 de des. 1953) ha de poder-ne disposar el mestre o la mestra en la mateixa localitat en la qual exerceix.

Però en aquells moments, també els Ajuntaments anaven molt justos de pressupost; p.e., l'Ajuntament d'Arbúcies, als voltants dels anys seixanta, farà un Prec al Governador Civil per tal de poder rebre la deguda subvenció i facilitar una casa adequada a la mestra que en aquells moments exerceix a Joanet.

El problema econòmic, doncs, apareix reiteradament:

"La Junta acordó interesar del Ayuntamiento procure solucionar el problema económico creado a los Maestros solteros por resultarles excesivamente superior el precio de la pensión que deben satisfacer, al de los ingresos que la profesión les puede reportar (...)" (11)

Trobarem també en els Butlletins la concessió d'Ajudes Familiars per al funcionariat en general, però és evident que el nivell econòmic del Magisteri en aquest anys del Franquisme contrasta àmpliament amb el nivell que havien tingut al temps de la II República.

ELS CONFLICTES.

* La Coeducació.

La Llei d'Ensenyament Primari de 1945, establirà de manera definitiva la total separació de sexes a les escoles "por razones de orden moral y de eficacia pedagógica".

En les escoles privades religioses femenines no es podrà tenir cap pàrvul major de 6 anys.

També a l'hora de concedir permisos per a donar classes particulars es demanarà que es mantingui aquesta normativa.

(11) actes 4 oct. 1946, Junta Municipal.

(12) carta d'Inspecció dirigida a la direcció d'una escola de la vila, 20 oct. 1952.

Qualsevol escola o mestre que regenti aquesta si és particular i no compleixi aquest punt serà motiu suficient perquè no se'l consideri dintre el marc legal i se li posin trabes per tal d'aconseguir els permisos necessaris.

Hi ha l'excepció, però de les escoles rurals, en els agregats de pagès, on el nombre d'alumnat és insuficient per a dues places de mestre i mestra i, només en aquest cas, es deixarà de banda aquesta normativa.

Normalment els nens seran educats per mestres i les nenes per dones mestres.

Qualsevol mestre que practiqui la Coeducació pot ser motiu de denúncia:

"Ruego a V. que a la mayor brevedad se sirva informarme con todo detalle de la existencia y funcionamiento en ésa de unas clases que da un maestro (no sé si titulado) en una casa de campo denominada CAN"

No sé si su actuación compromete la asistencia de niños y niñas a las Escuelas Nacionales de ésa, así como de la Mixta de Joanet y la de San Feliu de Buixalleu.

Precisa saber aproximadamente qué número de alumnos asisten y si hay coeducación".(12)

Veiem doncs que la preocupació principal d'Inspecció és evitar que en els llocs de pagès també es compleixi la normativa respecte la separació total dels dos sexes durant l'horari escolar.

* La llengua.

Amb el franquisme, l'única llengua obligatòria serà la llengua espanyola. Es prohibirà ensenyar en català però és evident

que, per raons pedagògiques, els mestres aclariran els dubtes que poguessin sorgir, en la llengua materna dels nens.

El desconeixement de la llengua espanyola en els pobles rurals queda relectit en els llibres de visites que realitza la Inspecció.

Una característica és que el Catecisme, a Girona, es fa en català (any 1947), és a dir, l'Església de Girona va contribuir a que el català no es perdés.

* La personalitat del mestre.

No és que la personalitat del mestre fos conflictiva sinó que en aquella època tenia molta importància saber de la vida pública i privada dels qui exercien el Magisteri en una determinada població. Qualsevol trencament de les normes socials podia ser motiu de denúncia o conflicte entre mestre-autoritats locals, mestre-mestre, mestre-inspecció, mestre-capellà, etc.

Sota la manera de ser del mestre s'hi amagava la seva ideologia això feia que s'amotllés més o menys al règim establert i també que pogués tenir més o menys conflictes en el seu entorn habitual:

"...sale de clase antes de dar la señal y un cuarto de hora antes del horario establecido. No acompaña a los niños al retrete como se le ha ordenado con el fin de evitar toda inmoralidad y ensuciamiento de los locales de higiene de referencia. (...)" (13)

No asiste en corporación a la Santa Misa, nos espera a la entrada del Templo y repetidas veces se la ha visto comer caramelos oyendo Misa (...)" (13)

(13) conflicte amb mestre indisciplinat, des. 1951.

(14) carta de l'Inspector en cap, Lluís Bastons i Plana dirigida a un mestre d'Arbúcies, 20 abril 1956.

LA SALUT ESCOLAR

Hi haurà també una especial preocupació per a mantenir la salut dels escolars com a futurs ciutadans espanyols, es crearà el S.E.A. o Servicio Escolar de Alimentación que consistia en un complement alimentari gratuïts pels nens en edat escolar. Corresponia a l'ajuda que EEUU donava al règim franquista de diverses maneres:

"afectuosamente al Sr. y le ruego el envío de algún trabajo o dibujo personal o de niños antes del 5 de mayo, para poner en un album que se tiene que enviar a los Estados Unidos como testimonio de agradecimiento por su ayuda en el envío de leche y derivados" (14)

Els mestres també seran els encarregats de que el S.E.A. es pugui portar a terme, emplenant les comandes, calculant els kg. de llet en pols segons el nombre d'alumnat, revisant els paquets que arriben, administració del producte, comptabilitat.

No només es posarà atenció a la nutrició dels nens sinó també a les vacunacions. Llegim algun Ban de l'època en aquest sentit que significa el compliment de les ordres del governador civil. A Arbúcies, al 1951 el Ban obliga a vacunar de la Difteria a tots els menors de 7 anys, eliminant així una de les possibles causes de mortalitat infantil.

LA LLUITA CONTRA L'ANALFABETISME

L'abril de 1950 la Junta Municipal es constitueix en "Junta Local contra el Analfabetismo".

Es farà un pregó perquè tots els homes i dones de 14 a 40 anys que no sàpiguen llegir i escriure, estan obligats a apuntar-se

a les classes d'alfabetització que es donaran a les mateixes escoles nacionals. Igualment es remet un escrit a les fàbriques recordant que no podran contractar a ningú que no posseeixi el Certificat d'escolaritat i no tinguin complerts els 14 anys.

L'interès en solucionar l'analfabetisme que afecta a la vila prové de les ordres dictades pel Governador Civil de la província.

Com és lògic, es trobarà més analfabetisme en aquells llocs de pagès que es trobin més allunyats del nucli urbà:

"y se llega a la conclusión que un 80 % de los analfabetos son los que en la localidad se llaman "busquerols" o sea, los que van al bosque el lunes por la mañana y pasan carboneando toda la semana, no regresando en el seno de su familia hasta el sábado por la noche, y el 20 % restante, se halla entre los agricultores que tienen su domicilio en las humildes casitas diseminadas por la montaña del Montseny" (15).

Per tal d'acabar amb això es crearan les Classes d'Alfabetització per Adults l'any 1951, que aniran a càrrec dels mateixos mestres de la vila, el curs constarà un mínim de 60 hores lectives a raó de dues hores diàries que es podran prorrogar; el sou del mestre, p.e. ja a l'any 1955 serà de 1.312 ptes/any.

Al febrer de 1951 s'obre la matrícula i s'inscriuen uns 18 joves, és una matrícula baixa però per una raó:

"esta Dirección estima que no ha habido más matrículas dadas las distancias que separan las casas de payés, donde viven muchos analfabetos, del casco de la población, amén de lo escabroso de muchos caminos"(16)

(15) actes Ajun., 22 nov. 1950.

(16) carta d'Inspecció a direcció escoles, 1951

Ja al curs 1957-78 hi ha una matrícula de 16 persones, dels quals hi figura la següent relació:

" 2 analfabetos, 6 de cultura general, 3 de gramática y cálculo, 5 de dibujo lineal"

Per tant, és evident l'esforç de tot el Magisteri de la vila. Ho llegim en una Circular d'Inspecció de la província de Girona de l'any 1955:

"LUCHA CONTRA EL ANALFABETISMO.

Por la colaboración prestada en la campaña que la Junta Nacional contra el Analfabetismo viene desarrollando en toda España, han sido premiados por la referida Junta Nacional con un premio de mil pesetas, D. Jesús Mª Pau, Maestro Nacional de Castellfullit de la Roca y Dª Antonia Galí, Maestra volante, con ejercicio en una Escuela especial contra Analfabetos, establecida en Arbucias"

CONCLUSIÓ FINAL

Els canvis produïts després de la Guerra Civil afectaren a la població a tots nivells i el Magisteri no en fou pas una excepció. Després del què s'havia viscut a les famílies, era impossible que els ciutadans poguessin ser neutrals. Però el desig de fer una vida en pau, ajudà a mantenir aquesta aparença de neutralitat.

En el cos del Magisteri, els conflictes silenciaven un transfons polític, una manera de fer que no s'amotlla als patrons oficials.

El Magisteri fou un cos delmat per la guerra i per les depuracions. Fou vulnerable enfront del poder polític i eclesiàstic. Fou

desprestigià degut a l'estretor del seu nivell econòmic. Però és evident que tots portaren una vida molt treballada; fent classe durant la setmana, acompanyant els nens a missa el diumenge i a l'estiu al "Campamento", col·laborant amb la Parròquia en llurs activitats, classes d'alfabetització per adults, classes particulars fora de l'horari escolar per tal d'augmentar una mica més el sou, rebre les visites d'Inspecció, portar una Estadística i el seu "cuaderno", etc.

Llur tasca però, no fou desaprovada. El seu esforç va servir per acostar els analfa-

bets joves i adults a les primeres lletres; els nens a la vida escolar; els joves al món laboral; els adults a perfeccionar els coneixements ja adquirits.

Cal recordar, de manera especial i per la seva gran dedicació, a una filla de la vila, M. Carme Masferrer i Rovira que exercí ja en temps de la II República i també del franquisme i ens demostrà amb la seva vocació que quan parlem de mestres d'aquell temps és més encertat parlar " d'una vida dedicada al Magisteri".